

Довгалюк Людмила
магістрант

Мазур Наталія

д.е.н., в.о. професора

Подільський державний аграрно-технічний університет
м.Кам'янець-Подільський

“ТІНІЗАЦІЯ” ЯК ПРОБЛЕМА ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ОПЛАТИ ПРАЦІ

У нашій державі створено і введено в дію велику кількість нормативно-правових актів з питань оплати праці, але їх практичне втілення в економічне життя України супроводжується цілим рядом проблем, пов'язаних із відірваністю законодавства від реальних економічних, соціальних та політичних умов в країні.

Серед питань організації оплати праці важливим і, водночас, вкрай проблемним для вітчизняних підприємств, установ і організацій є тінізація заробітної плати.

На сучасному етапі розвитку українського суспільства податок з доходів фізичних осіб належить до основних бюджетоутворюючих податків та безпосередньо стосується кожного члена суспільства.

Останнім часом в економічному просторі України дедалі більшого значення набуває проблема ухилення від сплати податку з доходів фізичних осіб, що призводить до недоотримання податкових надходжень бюджетом, фондами соціального страхування, до розвитку недобросовісної конкуренції та зниження соціального захисту працівників. Тому заробітна плата «в конвертах» залишається однією з найактуальніших проблем сьогодення.

Тіньова економіка (англ. *Blackeconomy, Ghosteconomy, Shadoweconomy*) — господарська діяльність, яка розвивається поза державним обліком та контролем, а тому не відображається в офіційній статистиці. «Тіньові» підприємства не перерозподіляють власних доходів до бюджетів та державних цільових фондів, вони не сплачують податків, збільшуючи власні прибутки [1].

Тіньова економіка є складним суспільним явищем, яке поділяється на велику кількість сегментів і механізмів отримання тіньових доходів. Наслідком існування тіньової економіки є таке явище, як «тіньова» заробітна плата.

Серед існуючих видів заробітних плат, включаючи офіційний і тіньовий сектори, можна виділити, по-перше, «білу» заробітну плату, що являє собою офіційні виплати працівникам, включаючи нарахування і сплату відповідних внесків до бюджету і цільових фондів у повному обсязі; по-друге, «сіру» заробітну плату, що є винагородою, яка складається з двох частин, а саме: «білої» заробітної плати і прихованих сум за відсутності будь-яких відрахувань, що передбачені законодавством; по-третє, «чорну» заробітну плату, яку розглядають як незареєстровані суми, що виплачені працівникові, відповідно будь-які відрахування до цільових фондів не здійснюються.

Необхідно зазначити, що «сіра» та «чорна» заробітна плата формують категорію у «конвертах».

Порушення платниками податку з доходів фізичних осіб зобов'язань щодо

сплати податку відбувається внаслідок дії таких основних чинників: надмірне податкове навантаження; нестабільність податкового законодавства; низький рівень суспільної свідомості щодо необхідності сплати податків; високий рівень корупції в державі [3].

Нестабільність податкового законодавства, його часті зміни, що нерідко є суперечливими та недосконалими, дуже часто спричиняють складність у розрахунках сум податкових зобов'язань. Також невиправдано великими є нинішні ставки нарахувань на заробітну плату, яку підприємства виплачують працівникам. Це, в свою чергу, спричиняє неофіційні домовленості між керівництвом і персоналом підприємств щодо розподілу заробітної плати на офіційну та тіньову.

Однією з основних причин виплати зарплати в конвертах є надмірний рівень навантаження на фізичну особу-підприємця, пов'язаний з утриманням робочої сили, що, в свою чергу, провокує різні тіньові схеми зайнятості. Крім того, неадекватною є структура доходів працюючої людини. На сьогодні значну частку в структурі доходів працівника складають пільги та субсидії, що не мотивують працівника до продуктивної праці, підвищення своєї кваліфікації.

З метою визначення повноти обліку нарахування заробітної плати, а також повноти декларування податку з доходів фізичних осіб в обов'язковому порядку необхідно провести порівняльний аналіз даних бухгалтерського та податкового обліку, що стосуються фонду оплати праці, розміру заробітної плати, чисельності працівників та здійснити такі дії:

1. Визначити питому вагу витрат на оплату праці в загальній сумі валових витрат (порівняти дані рядка балансу «Забезпечення витрат персоналу», рядка звіту про фінансові результати «Витрати на оплату праці» з даними податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, і сум податку з доходу фізичних осіб, утриманого з них за формою № 1ДФ). Питома вага, нижча за середню по галузі, свідчить про наявність ризиків виплати зарплати в «конвертах».

2. Скласти список працівників по копіях трудових договорів (контрактів, угод), цивільно-правових договорів, трудових книжок з зазначенням дати прийняття та звільнення та порівняти його з даними форми № 1-ДФ.

3. Провести аналіз наказів щодо встановлення робочого часу, в тому числі скороченого, порівняти з розрахунковими відомостями на заробітну плату та порівняти з отриманою від податкової міліції по результатах проведених опитувань найманих працівників інформацією щодо фактичного робочого часу.

4. Провести аналіз показників: розмір окладу (ставки), зазначеного у штатному розписі, трудових договорах (контрактах, угодах) з законодавчо встановленим розміром мінімальної заробітної плати, а також з фактично нарахованим та виплаченим розміром заробітної плати, зазначеним у розрахункових та платіжних відомостях.

З метою формування ефективної системи оподаткування доходів громадян, що має унеможливити ухилення від сплати податків через заробітну плату «в конверті», необхідно:

- провести удосконалення системи обов'язкових нарахувань (відрахувань) на заробітну плату;

- значно спростити викладення податкових законів, зробити їх доступними та зрозумілими, заборонити внесення змін до них протягом п'яти років;
- відмовитися від силових методів і максимізувати добровільність сплати податків;
- підвищити рівень податкової культури та податкової дисципліни платників податків.

Таким чином, для легалізації заробітної плати в Україні, виведення її «з тіні» держава разом з бізнесом в особі роботодавців та найманих працівників мають оперативно розпочати реалізацію системних кроків. Від послідовності їх впровадження залежатиме ефективність будь-яких наступних ініціатив та дій влади у цій сфері.

Список використаних джерел

1. Теневая_экономика : Вікіпедія [Електронний ресурс]. — Режим доступу ru.wikipedia.org/wiki (дата звернення 12 листопада 2013 р.).
2. Шарікова О.В. Податкова політика як фактор легалізації «тіньової» заробітної плати / О.В. Шарікова // Економіка та держава. – 2010. – № 6. – С. 49–52.
3. Сидоренко Т.А. Сутність та причини ухилення від сплати податків / Т.А. Сидоренко // Економічний часопис. – 2010. – № 21. – С. 48–52.

Дрозд Вікторія
студентка магістратури
Кондрюк Леся
к.е.н., доцент
Подільський державний аграрно-технічний університет
м. Кам'янець-Подільський

УДОСКОНАЛЕННЯ ДОКУМЕНТУВАННЯ ОБЛІКУ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ОСНОВНІ ЗАСОБИ

Загальновідомо, що основні засоби – це матеріально-технічна база будь-якого виробництва, будь-якої підприємницької діяльності.

Згідно з П(С)БО 7 «основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів чи надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік)» [1].

Для правильної організації обліку основних засобів важливе значення має єдиний принцип їх оцінки. Розрізняють наступні види вартості основних